Paweł Rajba <u>pawel@cs.uni.wroc.pl</u> <u>http://pawel.ii.uni.wroc.pl/</u>

HTML/XHTML

Agenda

- Wprowadzenie
- Podstawy
  - Podstawy składni, szablon dokumentu
  - Wsparcie przeglądarek, nowości HTML5
- Nagłówek, struktura dokumentu i elementy grupujące
- Formatowanie i elementy struktury
  - Formatowanie tekstu, odnośniki
  - Obrazki i mapy, listy, tabele, ramki
- Formularze
- Nowości w HTML5
  - Geolokalizacja, Web workers, Web storage, Canvas, Drag & Drop, Dane strukturalne

Wprowadzenie

- HTML/XHTML jest jezykiem do prezentacji tresci
- Organizacja World Wide Web Consortium (W3C):
  - http://www.w3c.org/
    - HTML i CSS: <u>http://www.w3.org/standards/webdesign/htmlcss</u>
    - "Best practices" dla HTML: <u>http://www.w3.org/standards/techs/htmlbp#w3c_all</u>
    - Walidator HTML: http://validator.w3.org/
- Warte uwagi zasoby: http://www.w3schools.com/
- XHTML aplikacja HTML w XML
  - Można stosować narzędzia do XML-a
- Różnice pomiędzy HTML i XML
  - Składniowe, interpretacja (np. pionowe centrowanie treści)

Wprowadzenie

- Problemy z przeglądarkami: utworzona strona może wyglądać
- inaczej w każdej przeglądarce
  - Teoria: utworzone strony powinny tak samo wyglądać w każdej przeglądarce
  - Praktyka: nie w każdej przeglądarce, nie we wszystkich wersjach (kwestia kosztów utworzenia i utrzymywania serwisu)
- Tzw. wiodące przeglądarki:
  - Microsoft Edge, Microsoft Internet Explorer
  - Mozilla Firefox
  - Google Chrome
  - Opera
  - Safari
- Przeglądarki wspierają tworzenie stron:
  - Narzędzia dla programistów w Chrome
  - Narzędzia dla twórców witryn w Firefox
  - Narzędzia programistyczne w IE

Wprowadzenie

- DOM
  - Document Object Model
- Specyfikacja
  - https://www.w3.org/DOM/DOMTR
- Co to jest i do czego?

```
...<!DOCTYPE html> == $0
 <!-- $Id: DOMTR.html,v 1.80 2012/05/02 23:14:54 plehegar Exp $-->
 <html lang="en" xml:lang="en">
 ▶ <head>...
 ▼ <body onload="init()">
   ▼
     ▼ <a href="/">
        <img align="left" src="/Icons/w3c home" border="0" alt="W3C">
     ▼ <a href="/Architecture/" rel="in-domain">
        <img src="/Icons/arch" align="left" alt="Architecture Domain" border="0">
     ▶ <small>...</small>
     <h1>Document Object Model (DOM) Technical Reports</h1>
   ▼ >
            See also "
      <a href="/TR/">other W3C Technical Reports</a>
    ▶ <div id="TableOfContents">...</div>
   ▶ <div id="dom4">...</div>
   ▶ <div id="dom3">...</div>
   ▶ <div id="dom2">...</div>
   ▶ <div id="dom1">...</div>
   ▶ <div id="others">...</div>
    <hr>>
   ▶ <address>...</address>
   ▶ ...
   </body>
 </html>
```

Podstawy składni

- Do budowy struktury służą znaczniki
  - parzyste, np. <div></div>
  - nieparzyste, np.
>
- Znaczniki można parametryzować atrybutami
  - np. <image src="img.jpg" alt="Image" />
- Kilka zasad dotyczących znaczników i atrybutów:
  - nazwy piszemy małymi literami
  - znaczniki zawsze musza być zamykane
  - znaczniki musza być poprawnie zagnieżdżane
  - atrybuty są zawsze postaci nazwa="wartość"
  - wartości atrybutów zawsze musza być w cudzysłowie
- Atrybuty dostępne dla wszystkich (prawie) znaczników:
  - class, id, style, title

Wersje HTML/XHTML

- HTML 5
- HTML 4.01 Strict
- HTML 4.01 Transitional
- HTML 4.01 Frameset
- XHTML 1.0 Strict
- XHTML 1.0 Transitional
- XHTML 1.0 Frameset
- XHTML 1.1

(więcej: https://www.w3schools.com/tags/tag_doctype.asp)

Szablon dokumentu HTML5

```
<!DOCTYPE html>
<html>
<head>
<title>Title of the document</title>
<meta charset="UTF-8">
</head>
<body>
The content of the document.....
</body>
</html>
```

Szablon dokumentu XHTML5

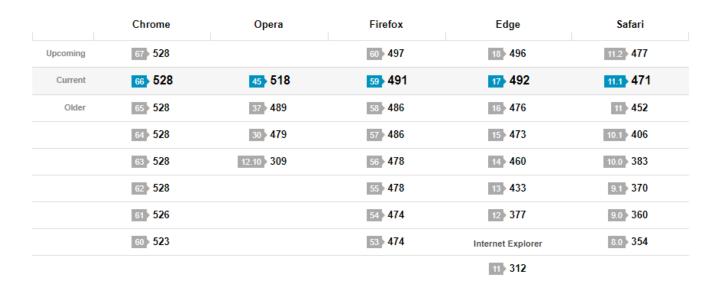
```
<!DOCTYPE html>
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
<head>
<title>Title of the document</title>
<meta charset="UTF-8"/>
</head>
<body>
The content of the document.....
</body>
</html>
```

HTML5 vs. XHTML5

- XHTML5 oznacza, że składnia jest zgodna z XML
- Powinna zostać dołączona przestrzeń nazw XML-a
- Serwer powinien wysłać typ application/xhtml+xml zamiast text/html
- Przewaga HTML5
  - Drobne błędy składniowe mogę nie wpłynąć na prezentację dokumentu (parser XML jest dużo bardziej rygorystyczny)
- Przewaga XHTML5
  - Można łączyć z innym standardami XML jak MathML czy SVG
- Do poczytania: https://blog.whatwg.org/xhtml5-in-a-nutshell

Wsparcie przez przeglądarki

Test na stronie: http://html5test.com/

na 555 możliwych do zdobycia punktów

Sporo przykładów i przegląd możliwości przeglądarek: http://html5demos.com/

Co nowego w HTML5?

- Nowe znaczniki do budowy dokumentu
- Nowe znaczniki formularzy (wraz z nowymi typami)
- Renderowanie grafiki 2D, czyli słynny canvas
- Obsługa audio i video
- Mechanizm przeciągnij i upuść
- Aplikacje w trybie offline
- Przechowywanie danych po stronie klienta (web storage)
- Dane strukturalne (MicroData, data-*)

Co nowego w HTML5?

- Poniższe nie jest częścią standardu, ale jest wspierane przez przeglądarki (i często kojarzone z HTML5)
  - Obsługa geolokalizacji
  - Procesy działające w tle
  - WebSQL, Indexed Data API
  - File API, File Writer
  - Web Sockets

Zawartość nagłówka

- W nagłówku możemy umieścić znaczniki:
  - title tytuł strony
  - meta metainformacje
  - link powiazanie miedzy dokumentami
  - base adres bazowy dla relatywnych odwołan ze stron

Zawartość nagłówka

- Znacznik link
  - Typowe argumenty:
    - href: adres zasobu
    - type: typ zawartości
    - rel: typ wskazywanego dokumentu
      - Np. Alternate, StyleSheet, Start, Next, Prev, Index, Content, Glossary, Copyright, Appendix, Help
  - Typowe użycie:
    - link rel="stylesheet" type="text/css" href="style.css" />
  - Więcej do poczytania:
    - http://www.w3schools.com/TAGS/tag_link.asp
- Znacznik base, typowe użycie:
  - <base href="http://pawel.ii.uni.wroc.pl/">

Zawartość nagłówka

- Znacznik meta
  - atrybuty name i content informacje o dokumencie
  - atrybuty http-equiv i content nagłówki protokołu HTTP
- Przykładowe uzycia znacznika meta
  - <meta name="Author" content="Paweł Rajba">
  - <meta name="Keywords" content="xhtml,css,php">
  - <meta name="Description" content="Strona domowa">
  - <meta http-equiv="Content-Type,, content="text/html; charset=utf-8">
  - <meta http-equiv="Content-Language" content="pl">
  - <meta http-equiv="Refresh" content="10">
  - <meta http-equiv="Refresh" content="10;
    URL=http://www.onet.pl/">

- Do sterowania zachowaniem wyszukiwarki mamy dwa mechanizmy:
  - Plik robots.txt w katalogu głównym serwisu
  - Odpowiednie wpisy w nagłówku dokumentu

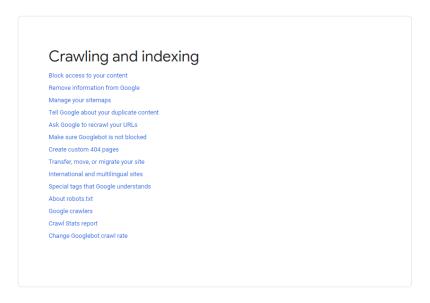
- Plik robots.txt
  - Słowa kluczowe:
    - User-agent określa wyszukiwarkę
    - Disallow określa wykluczony zasób
  - Prosty przykład:

```
User-agent: googlebot
User-agent: slurp
Disallow: /js/
Disallow: /webservices/
User-agent: *
Disallow: /
```

- Dla zainteresowanych adresy zasobów:
  - http://tools.seobook.com/robots-txt/generator/

- Nagłówek robots w dokumencie
  - Możliwe argumenty: index,follow, noindex,follow, index,nofollow, noindex,nofollow, all
  - Najczęstsze użycia:
    - <meta name="robots" content="noindex">
    - <meta name="robots" content="nofollow">
    - <meta name="robots" content="noindex, nofollow">
       (nie trzeba dodawać index i follow, ponieważ to jest domyślne zachowanie wyszukiwarki)

Warto poczytać co nagłówkach sądzi Google

https://support.google.com/webmasters/topic/9427949?hl=en

Ciekawy podręcznik

https://www.hobo-web.co.uk/definitive-guide-to-using-important-meta-tags/

Podstawowe elementy grupujące

- Znacznik <div>
  - element typu block
- Znacznik <span>
  - element typu inline

Struktura dokumentu HTML5

- Article
  - blog post, user comment
- Aside
- Audio, Video
- Canvas
- Summary i details
- Embed
- Figure, Figcaption
- Header, Footer

- Address
- Section
- Mark
- Meter
- Output
- Progress
- Time
- Wbr
- Nav

Więcej:

Demo

- o1-simplepage.html
  - przegląd w różnych przeglądarkach

Formatowanie tekstu

- Określanie czcionki
  - <em>, <strong>, <dfn>, <code>
  - <tt>, <i>, <b>, <u>, <big>, <small>
- Indeksy
  - <sub>, <sup>
- Cytowania
  - <blockquote> typu block
  - <q> typu inline
    - dla obu możemy określić atrybut cite="URL"

Formatowanie tekstu

- Elementy blokowe
  - <h1>-<h6>,
  - <address>,
  - ,
  - ,,
  -
/>,
  - <hr/>
    - atrybuty noshade, size, width
  - <ins>, <del>
    - atrybut cite="URL", datetime="datetime"

Odnośniki

- Tworzymy za pomocą znacznika <a>. Atrybuty
  - href="adres"
  - target="blank"|"parent"|"self"|"top"
- Zakotwiczenia mechanizm pozwalający nawigować wewnątrz dokumentu
  - Możemy napisać Kotwicalub Kotwica
  - Kotwica jest wtedy dowolny element o id="kotwica", np. lub <div id="kotwica"></div>
- Adresowanie
  - wzgledne, np. Home
  - bezwzgledne, np. Home

Obrazki i mapy

- Obrazek umieszczamy za pomoca znacznika <img>. Atrybuty:
  - src="URI", alt="opis", name="nazwa", height="140", width="200", usemap="#mapa"
- Co to jest mapa?
- Mapę tworzymy za pomoca znacznika:
  - <map id="nazwa">
- W skład mapy wchodzi jeden więcej obszarów, które
- definiujemy znacznikiem <area>. Atrybuty
  - shape="rect | circle | poly | default"
  - coords="1,2,3,4", alt="tekst"
  - href="URI", nohref="nohref"

Obrazki i mapy

- Atrybut coords zależy od atrybutu shape:
  - rect lewy-x, góra-y, prawy-x, dół-y
  - circle środek-x, środek-y, promień
  - poly x1,y1,x2,y2,...,xN,yN
- Przykład:

```
<img src="navbar.gif" alt="Nawigacja" usemap="#mapa" />
<map id="mapa">
<area href="guide.html" alt="Access Guide"
    shape="rect" coords="0,0,118,28" />
<area href="search.html" alt="Search"
    shape="rect" coords="184,0,276,28" />
<area href="shortcut.html" alt="Go"
    shape="circle" coords="184,200,60" />
<area href="top10.html" alt="Top Ten" shape="poly"
    coords="276,0,276,28,100,200,50,50,276,0" />
</map>
```

Listy

- Mamy trzy rodzaje list
  - Lista numerowana
  - Lista nienumerowana
  - Lista definicji

Lista nienumerowana

- Tworzymy znacznikiem . Atrybuty:
  - type="disc" | "circle" | "square"
  - compact większy stopień upakowania
- Elementy listy tworzymy znacznikiem
- Przykład:

```
Warszawa
Wrocław
Kraków
```

Lista numerowana

- Tworzymy znacznikiem . Atrybuty:
  - start="liczba"
  - type="1" | "A" | "a" | "i" | "I"
  - compact większy stopień upakowania
- Elementy listy tworzymy znacznikiem
  - Mamy dodatkowo atrybut value
- Przykład:

```
Procesor
Pamiec
```

Lista definicji

- Tworzymy znacznikami <dl>, <dt>, <dd>
- Przykład:

Tabele

- Tworzymy z wykorzystaniem znaczników:
  - , , , , <caption>, <colgroup>, <col>, <thead>, , <tfoot>
- Struktura tabeli jest następująca:
  - tabela składa się z wierszy,
  - wiersze składają sie z kolumn
- Główny znacznik to . Atrybuty:
  - summary="tekst"
  - width="50%" j "500"
  - border="2", cellpadding="4", cellspacing="1"

(więcej pod adresem: http://www.w3.org/TR/html401/struct/tables.html#margins)

Tabele, prosty przykład

```
Nr indeksuOcena
910445.0

910575.0

910885.0

910885.0

910925.0

910925.0

910925.0

910925.0

910925.0

910925.0

910925.0

910926.0

910926.0

910926.0

910926.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910927.0

910
```

Łaczenie wierszy i kolumn

- Łączenie komórek realizuje się w znacznikach i
- Do łączenia służą atrybuty
  - colspan="3"
  - rowspan="2"
- Utwórzmy kod dla poniższej tabelki:

Indeks	Ocena	Grupa
91044	5.0	- Gr. 1
91055	5.0	
Razem		,

Grupowanie wierszy

- Mamy trzy rodzaje grup: head, body i foot
- Każda grupa muśi mieć co najmniej 1 wiersz
- Sekcja tfoot powinna być przed tbody,
- Znacznik jest obowiązkowy, chyba ze występuje sam (wtedy można go pominąć)
- Szablon tabeli z wykorzystaniem grup:

```
<thead>...</thead>
<tfoot>...</tfoot>
...
...
...
```

Grupowanie kolumn

- Realizowany poprzez znacznik <colgroup>.
   Atrybuty
  - span="4"
  - width="50" (dotyczy każdej kolumny w grupie)
- Do stosowania wspólnego formatowania przydatny jest znacznik <col>
  - Nie grupuje kolumn
  - Atrybuty span i width

Grupowanie kolumn

Przykład:

```
<colgroup>
<col width="30" />
</colgroup>
<colgroup>
<col width="30" />
<col width="0*" />
<col width="2*" />
</colgroup>
<colgroup align="center">
<col width="1*" />
<col width="3*" />
</colgroup>
<thead>
...dalsza czesc tabelki...
```

Linie w tabeli

- Mamy dwa atrybuty znacznika
  - frame określa sposób obramowania; wartości:
    - void z żadnej strony
    - above, below na górze, na dole
    - lhs, rhs z lewej, z prawej
    - hsides na górze i na dole, d d
    - vsides z lewej i z prawej
    - box, border z każdej strony
  - rules określa sposób wyświetlania linii wewnętrznych
    - wartości: none, all, groups, rows, cols

Ramki

- Przede wszystkim nie należy ich stosować
  - mówimy o nich, ponieważ są jednym ze sposobów na zbudowanie szablonu strony
- Realizowane poprzez znaczniki: <frameset>, <frame> i <noframes>
- Okna (ramki) reprezentuje znacznik <frame>.
   Atrybuty
  - name="nazwa", src="URI", frameborder="1 | o",
  - marginwidth="pixele", marginheight="pixele",
  - scrolling="yes | no | auto"

Ramki

Przykład:

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC</pre>
"-//W3C//DTD HTML 4.01 Frameset//EN">
<HTML>
<HEAD><TITLE>Przykładowy dokument z ramkami</TITLE></HEAD>
<FRAMESET cols="20%,80%">
<FRAMESET rows="100,*">
<FRAME src="frame1.gif">
<FRAME src="frame2.html">
</FRAMESET>
<FRAME src="frame3.html">
<NOFRAMES>
<P>Ten dokument zawiera:
<UL>
<LI><IMG src="frame1.gif" alt="Obrazek">
<LI><A href="frame2.html">Dokument 2</A>
<LI><A href="frame3.html">Dokument 2</A>
</UL>
</NOFRAMES>
</FRAMESET>
</HTML>
```

Ramki pływajace

- Co to jest ramka pływająca?
- Do utworzenia takiej ramki używamy znacznika <iframe>
- Atrybuty znacznika <iframe>
  - name, src, frameborder, marginwidth, marginheight, scrolling, height, width, align="left | right | middle | top | bottom"
- Przykład:

```
<iframe src="ramka.html" width="400" height="500"
scrolling="auto" frameborder="1" align="right">
Twoja przeglądarka aktualnie nie pokazuje ramek.
Zawartość tej ramki można obejrzeć na stronie pod <a href="ramka.html">tym</a> adresem.
</iframes>
```

Formularze

- Jakie jest przeznaczenie formularzy?
- Kontrolki, za pomocą których możemy budować formularze:
  - przyciski (<button>, <input>)
  - checkbox-y (<input>)
  - przyciski radio (<input>)
  - listy (<select> + <option> + <optgroup>)
  - pola tekstowe (<input>, <textarea>)
  - wybór pliku (<input>)
  - pole ukryte (<input>)

Utworzenie i właściwości formularza

- Formularz tworzymy znacznikiem <form>. Główne atrybuty:
  - id="ID", name="nazwa"
  - action="URI"
  - method="POST | GET" (domyślnie GET)
  - enctype="typ zawartości" (ma sens w przypadku metody POST).
     Wartości:
    - application/x-www-form-urlencoded (domyślnie)
    - multipart/form-data (przy wysyłaniu plików)
- Atrybuty wspólne dla większości kontrolek:
  - name="nazwa" (obowiązkowo)
  - readonly="readonly"
  - disabled="disabled"
  - tabindex=

Pola tekstowe

- Za pomocą znacznika <input>
  - Znacznik <input> przyjmuje wtedy atrybuty:
    - type="text" lub type="password"
    - size="20", maxlength="40"
  - Przykład:

```
<input id="txtLoginName" type="text" size="20" maxlength="50" />
```

- Za pomocą znacznika <textarea>
  - Znacznik <textarea> ma atrybuty rows="10", cols="40"
  - Przykład:

```
<textarea id="txtDesc" rows="20" cols="80">
Pierwszy wiersz tekstu początkowego.
Drugi wiersz tekstu początkowego.
</textarea>
```

Listy

- Tworzymy za pomocą znaczników <select> i <option> (opcjonalnie znacznika <optgroup>)
- Atrybuty znacznika <select>
  - size= "3"
  - multiple="multiple"
- Atrybuty znacznika <option>
  - selected="selected"
  - value="wartosc"
  - label="tekst"
- Atrybuty znacznika <optgroup>
  - label="opis"

Listy

Przykłady

```
<select id="miasto" name="/miasto"/>
<option value="0">Wrocław</option>
<option value="1">Kraków</option>
<option value="2">Poznan</option>
</select>
<select id="Linux" name="'Linux"'>
<option selected="selected" value="none">None</option>
<optgroup label="SUSE">
<option value="opensuse">openSUSE 10.3</option>
<option value="sles">SUSE Linux Enterprise Server
10</option>
</optgroup>
<optgroup label="Ubuntu">
<option value="ubuntud71">Ubuntu Desktop 7.10</option>
<option value="ubuntus71">Ubuntu Server 7.10</option>
</select>
```

Checkbox i radio

- Tworzymy je za pomocą znacznika <input>
- Znacznik przyjmuje wtedy atrybuty:
  - name="nazwa"
  - checked="checked"
  - value="wartość"
- W przypadku radio, grupa elementów, w której wybrać można tylko jeden element, ma wspólna wartość atrybutu name (ale wartosci atrybutów id musza mieć rózne)

Checkbox i radio

Przykłady:

```
<input name="c1" type="checkbox" checked="checked" value="0" /> Sport
<input name="c2" type="checkbox" checked="checked" value="1" /> Muzyka
<input name="c3" type="checkbox" checked="checked" value="2" /> Polityka
<input type="radio" checked="checked" name="sex" value="m"/> Meżczyzna
<input type="radio" name="sex" value="k"/> Kobieta
```

Przyciski

- Możemy utworzyć na kilka sposobów:
  - <input type="submit" value="napis" />
    - Wciśniecie spowoduje wysłanie danych z formularza
  - <input type="image" src="przycisk.jpg" />
    - Wciśniecie spowoduje wysłanie danych z formularza
    - Dodatkowo wysyłane są współrzędne miejsca kliknięcia w obrazek
  - <input type="button" value="napis" />
    - Wciśniecie nie spowoduje wysłanie danych z formularza

Przyciski

- <input type="reset" value="Domyślne" />
  - Wciśniecie spowoduje do kontrolek formularza wartości domyślnych
- <button></button>
  - Atrybuty znacznika <button>
    - value="wartosc" (wysyłane do serwera)
    - type="button | submit | reset"
  - Przykład:
    - <button name="reset" type="reset"> Reset</button>

Pozostałe

- Pole wyboru pliku
  - <input name="filename" type="file" size="30" />
- Wartosc ukryta
  - <input type="hidden" name="viewstate" value="X" />
- Obramowanie
  - Realizowane przez znaczniki <fieldset> i <legend>
  - Przykład:

```
<fieldset>
<legend>Dane</legend>
Zawartosc formularza
</fieldset>
```

Kontrolki formularzy w HTML5

- color
- datalist
- date
- datetime
- datetime-local
- email
- month

- number
- range
- search
- tel
- time
- url
- week

Demo

- o2-newmarkup.html
  - przegląd w różnych przeglądarkach